

2023. URL: https://nbuviap.gov.ua/images/e_biblioteka/informacijni_resursi/Simonenko_GD_1_2023.pdf.

2. Навіщо влада хоче збирати геному інформацію. URL: <https://parlament.org.ua/2022/07/18/navishho-vlada-hoche-zbirati-genomnu-informatsiyu/>.

3. Закон України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» від 09.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-20#Text>.

4. Геномна інформація людини (ДНК): облік в умовах воєнного стану та ризику під час обробки. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/henomna-informatsiia-liudyny-dnk-oblik-v-umovakh-voiennoho-stanu-ta-ryzkyu-pid-chas-obrobky/>.

5. Матеріали міжвідомчої науково-практичної конференції: Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану, Київ, 30 березня 2023, С 20–23.

6. Забір зразків ДНК за кордоном для пошуку зниклих безвісти в Україні. URL: <https://dmsu.gov.ua/news/dms/15583.html>.

Бескеткіна Марина Юрївна,

здобувач вищої освіти

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Злагода Ольга Валерїївна,

доцент кафедри оперативно-розшукової

діяльності Національної академії внутрішніх

справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ НЕВПІЗНАНОГО ТРУПА АБО ЙОГО ЧАСТИН

Конституція України визначила захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки найважливішою функцією держави, реалізація якої покладається на правоохоронні органи [1]. Система таких органів будується таким чином, щоб комплексно забезпечити захист національної безпеки та публічного порядку, охорону життя і здоров'я громадян, їх прав, свобод та законних інтересів.

Згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022 в Україні введено воєнний стан [4], під час якого досі залишається актуальним питання посилення роботи правоохоронних органів у своїй більшості оперативних працівників з розшуку осіб зниклих безвісти, ідентифікації невідомих трупів або їх частин.

Запорукою чіткої та правильної реалізації розшукової роботи, а також прийняття законних та обґрунтованих рішень суб'єктами кримінальної поліції є належне застосування норм у практичній діяльності, а також використання різних методів та засобів під час досудового розслідування.

Для всебічного, повного і неупередженого досудового розслідування кримінальною поліцією в Україні проводяться різні заходи. Поліцейські проходять спеціальну підготовку та навчання, що дозволяє їм запобігати злочинності та виконувати свої обов'язки.

Застосування сучасних технічних засобів і вдосконалення прийомів їх використання в протидії злочинності є дієвим резервом підвищення ефективності оперативно-розшукової діяльності. Використовувані оперативними підрозділами технічні засоби називають «оперативною технікою».

Відповідно до п. 3 ч. 1 розділу III Інструкції з формування та ведення бази даних «Розшук» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» невідомі трупні – тіла (останки) осіб, персональні дані яких на момент виявлення невідомі та встановлення яких потребує проведення пошукових заходів [3].

Велика кількість науковців тлумачать оперативно-розшукові заходи як комплекс оперативно-технічних науково обґрунтованих, законодавчо закріплених, гласних і негласних, тактично подібних методів, прийомів і способів отримання, перевірки і реалізації оперативної інформації для вирішення задач оперативно-розшукової діяльності, для встановлення осіб невідомих трупів проводиться низка заходів, зокрема:

- орієнтування особового складу на встановлення особи невідомого трупа (при можливості по фото);
- розміщення орієнтування у ЗМІ (фото одягу, предмети виявлені при огляді трупу, татуювання та інші особливі прикмети);
- направлення ДАКТО-картки з метою перевірки за наявним обліком для встановлення особи невідомого трупа;
- проведення необхідних розвідувальних заходів в районі виявлення трупа з метою встановлення родинних, дружніх та інтимних зв'язків, наявність камер відеоспостереження;
- проведення розшукових заходів з допомогою оперативно-розшукових засобів тощо.

Оперативно-розшукові засоби – наявні у суб'єктів оперативно-розшукової діяльності людські та технічні ресурси, інформаційно-довідкові системи, оперативні обліки, житлові та інші приміщення, засоби маскування та імітації, спеціально навчені тварини, за допомогою яких проводяться оперативно-розшукові заходи, отримується, фіксується та обробляється здобута за їх результатами інформація.

Використання під час пошукових заходів спеціально навчених тварин (собак) може бути успішним під час знаходження трупів, трупних останків та слідів крові людини, частин невідомого трупа, оскільки їх нюхові та слухові здібності набагато перевищують можливості людини, тож значно полегшують пошук людей.

Відповідно до п. 18 абзацу 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативні підрозділи в межах своєї компетенції мають право використовувати автоматизовані інформаційні системи [2], що дозволяє здійснювати пошукові заходи щодо осіб невідомих трупів.

Інструкція з формування та ведення бази даних «Розшук» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» визначає ряд завдань, однією з яких є виявлення невідомих трупів за реєстрами та базами (банками) даних, що входять до ЄІС МВС, для встановлення їх місцезнаходження або визначення осіб, що обробляється з урахуванням вимог законодавства України про захист інформації, зокрема персональних даних, та використовується користувачами виключно з метою реалізації ними своїх повноважень, передбачених законом [3].

Окрім технічних засобів, встановлення особи невідомого трупа здійснюється з використанням медико-криміналістичних засобів і методів із залученням експертів-криміналістів, судових медиків та інших спеціалістів.

Зараз для цілей ідентифікації особи невідомих трупів, у тому числі розчленованих, підданих руйнуванню і спотворенню застосовуються наступні основні способи і методи: фіксація особливостей обличчя, дактилоскопічне дослідження, виявлення анатомічних особливостей, розпізнавання патологічних змін, дослідження будови вушної мушлі, серологічні дослідження (використовуються коли виникає необхідність встановлення видової, групової, статевієї приналежності, належності фрагментів одному трупу), дослідження різних предметів: одягу, документів, прикрас, що є цінними інформаційними матеріалами для встановлення особи.

За результатами проведення оперативно-розшукових заходів формуються розшукові справи – це збірник матеріалів, у яких відображено результати роботи, пов'язані з встановленням особи невідомих трупів, підставою для заведення яких є інформація про виявлення невідомого трупа, а також надходження до органу (підрозділу) Національної поліції України заяви або повідомлення про зникнення особи.

Аналізуючи категорію «Невідомі трупи» в базі даних «Розшук» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» за останні 5 років і дотепер варто зазначити, що в період з 01.01.2019 року по 01.01.2022 року

кількість осіб була майже незмінна – орієнтовна кількість 550 осіб, проте у зв'язку з військовою агресією російської федерації, зокрема введенням воєнного стану в Україні, кількість невідомих трупів зростає: у період з 01.01.2022 року по 01.01.2023 року – 2300 осіб, у наступному році (до 01.01.2024 року) чисельність перевищує на 600 осіб, ніж у 2022–2023 рр., на жаль, майже за 3 місяці (з 01.01.2023 року і по сьогоднішнього дня) кількість невідомих трупів зростає ще на 420 осіб.

Отже, під час здійснення оперативно-розшукової діяльності щодо невідомих трупів або його частин вживаються необхідні гласні та негласні пошукові заходи, передбачені чинним законодавством, що здійснюються з допомогою оперативних та оперативно-технічних засобів з використанням аналітично-інформаційних ресурсів, спеціально навчених тварин, а також медико-криміналістичних засобів і методів.

На жаль, у період воєнного стану статистика з кількості невідомих трупів зростає щомісяця, що ускладнює роботу оперативних працівників та потребує вдосконалення прийомів використання оперативних засобів та методів в протидії злочинності.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>.

2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

3. Інструкція з формування та ведення бази даних «Розшук» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» від 28.06.2023 року № 534. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1486-23#doc_info.

4. Указ Президента України від 24.02.2024 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.

Бовнегра Ірина Василівна,

аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ЗАЛУЧЕННЯ АДВОКАТОМ ЕКСПЕРТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Конституція України, гарантуючи державний захист прав і свобод людини і громадянина (ч. 2 ст. 3, ст. 21, 55), надає кожному право на професійну правничу допомогу (ч. 1 ст. 59). Це право є невід'ємним елементом правового статусу людини і громадянина, що гарантоване не лише національним, а й міжнародним правом. Для